

TĂŞNADUL DE ODINIOARĂ
A HAJDANVOLT TASNÁD

CONSILIUL JUDEȚEAN SATU MARE - SZATMÁR MÉGYEI TANÁCS
MUZEUL JUDEȚEAN SATU MARE - SZATMÁR MÉGYEI MÚZEUM
MUZEUL ORĂȘENESC TĂȘNAD - TASNÁD VÁROSI MÚZEUM

*TĂȘNADUL DE ODINIOARĂ
A HAJDANVOLT TASNÁD*

Editura Muzeului Sătmărean

Autori: Anca Deaconu, Diana Iegar, Sárándi Tamás, Diana Kinces

Traducător: Sárándi Tamás

Tehnoredactare: Diana Kinces

Copertă: Cristina Busuioc

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Tășnadul de odinioară = A hajdanvolt Tasnád / Anca Deaconu, Diana

Iegar, Sárándi Tamás, Diana Kinces. - Ed. a 2-a, rev.. - Satu Mare :

Editura Muzeului Sătmărean, 2012

ISBN 978-973-1843-64-3

I. Deaconu, Anca

II. Iegar, Diana

III. Sárándi, Tamás

IV. Kinces, Diana

913(498 Tășnad)

ISBN 978 - 973 - 1843 - 64 - 3

Argument

Tăşnadul de odinioară este un catalog care dorește să înfățișeze câteva aspecte ale orașului din secolul al XX-lea. Realizat în amintirea vremurilor de altădată, are drept scop conștientizarea tinerei generații asupra moștenirii culturale locale.

Orașul este așezat în partea de sud-vest a județului, în zona de separare dintre Câmpia Tisei și Podișul Transilvaniei. Relieful din zona Tăşnadului are o configurație variată. În partea nordică, orașul e mărginit de câmpia joasă a Văii Eriului, caracterizată de văi puțin adânci, cu meandre, albi părăsite și terase îngropate. Spre răsărit, sud și vest Tăşnadul e mărginit de câmpii piemontane cu interfluvii largi, fragmentate de văi adânci. Aceste coline domină câmpia din partea de nord a orașului și luncile văilor din partea de vest. Teritoriul orașului este dominat de Valea Cehalului, o vale cu meandre și o luncă joasă, inundabilă îndeosebi în sezonul de primăvară.

Viața, istoria unei așezări e aceea a locuitorilor săi. Încercând să descifrezi trecutul acesteia, obții reflectia vieții oamenilor. De-a lungul timpului locuitorii au încercat să-și îmbunătățească condițiile de viață și să-și înfrumusețeze aspectul locului unde trăiesc. Încă din evul mediu, Tășnadul ajunge la statutul de târg, ca apoi în epoca modernă să fie menționat deja cu rang de oraș. În astfel de condiții, evoluția populației s-a resimțit tot mai tare, numărul locuitorilor a crescut, ajungând ca în anul 1910 să fie înregistrați un număr de 5030 locuitori. Una dintre cele mai răspândite ocupații a locuitorilor din Tășnad era agricultura, bazată pe cultura viței-de-vie. Însă ocupația specifică a locuitorilor orașului era meșteșugăritul, pe primul loc situându-se olăritul. Existau deasemenea ateliere de tăbăcari, pantofari, dogari, fierari. Țesutul la război al textilelor era preocuparea principală a femeilor, în special în perioada rece.

La începutul secolului al XX-lea, în Tășnad existau patru edificii de cult (*biserica reformată*, monument istoric în stil gotic târziu, construită în anul 1476, în perioada în care episcop era Vingárdi Geréb László, rudă cu regele Matei Corvin, *biserica ortodoxă*, construită din piatră în anul 1893 în locul celei

de lemn, la inițiativa preotului George Stanciu junior (1863 - 1926), biserica romano-catolică, construită în anul 1905 și o sinagogă, impresionantă ca dimensiuni, construită pe două niveluri, cu fațada vestică divizată în trei axe, fiecare prezentând câte o intrare), o bancă (Vulturul), o școală de stat, un spital, o bibliotecă, o judecătorie, o închisoare, o farmacie, un hotel (Royal), castelul Cserey-Fischer (azi Muzeul Orășenesc Tășnad, construit în anul 1771, cu mai multe intervenții în timp), un cazinou (care astăzi adăpostește Casa de cultură), o baie comunală, poștă, restaurante și nelipsitele cârciumi. Clădirile de locuit construite la începutul secolului nu beneficiau de ornamente arhitecturale abundente, fiind însă destul de confortabile. În general, casele erau compuse din 2 camere și o cămară, materialul de construcție fiind chirpiciul. Acoperișul se realiza din paie, iar mai târziu s-a introdus țigla. Doar în centrul orașului s-au înălțat câteva case de locuit din cărămidă aparținând oamenilor mai înstăriți, formate de cele mai multe ori din parter și un etaj.

O parte dintre clădirile de atunci nu mai există astăzi, ele fiind înlocuite cu blocuri de locuințe sau clădiri publice. Altele au rezistat nemodificate până în prezent, chiar dacă de atunci a trecut mai bine de un secol. Multe dintre străzi

nu erau încă pavate în prima parte a secolului XX, motiv pentru care, pe timp de ploaie, noroiul împiedica circulația. Oamenii se deplasau în special cu trăsuri și calești, foarte rar fiind văzută câte o mașină. Pentru călătoriile pe distanțe lungi, orașul dispunea de o gară feroviară amplasată în partea de nord, care asigura atât traficul de mărfuri, cât și pe cel de călători pe linia Carei - Zalău. În acea perioadă „buricul” târgului era piața din fața primăriei. Acolo aveau loc evenimentele cele mai importante (târgurile periodice, reuniunile urbane, festivalurile) care animau viața orașului.

Imaginea veche a orașului ne rămâne vie doar prin intermediul unor astfel de fotografii apărute în cadrul unor expoziții care ne delectează ochiul și spiritul cu mici crâmpeie ale vremurilor trecute. Acest catalog cuprinde 33 de imagini - bucăți de istorie locală, fiind prezentate clădiri publice, case particulare, străzi principale și 2 fotografii aeriene, de dată recentă, menite să reîntregească tabloul unui oraș cu o istorie îndelungată.

Bevezető

A hajdanvolt Tasnád című katalógus a város 20. századi történelméből villant fel részleteket fényképek segítségével. A hajdanvolt idők felidézésével igyekszik tudatosítani a fiatal generációban a város kulturális örökségének a fontosságát.

Tasnád a megye dél-nyugati csücskében helyezkedik el, a Tisza alföldje és az Erdélyi fennsík találkozásánál. A várost változatos felszíni formák veszik körül. Északról az Ér völgyének síksága határolja, amit sekély bermélyedésű, kanyargós völgyek, kiszáradt medrek és betemetett teraszok jellemznek. Három oldalról (keletről, délről és nyugatról) fennsíkon elterülő síkság veszi körül, amit mély folyóvölgyek szabdalnak. Ezek a dombok uralják az északon és nyugaton elhelyezkedő síkságok völgyes lankáit. A város területét a Csaholly folyó kanyargós, alacsony lankájú völgye uralja, aminek ártere a tavaszi olvadáskor víz alá kerül.

Egy település élete és történelme egybefonódik az ott lakók történelmével, a kutatás során előbukkannak az érintett emberek életének a mozzanatai. Az évszázadok folyamán a település lakosai folyamatosan törekedtek életkörülményeik javítására és lakókörnyezetük szépítésére. Tasnádot már a középkor folyamán mezővárosként említették a források, majd a újkor folyamán városi rangra emelkedett. Mindezen körülmények kihatottak a település lakosságára, ami folyamatos növekedés eredményeként 1910-re elérte az 5030 főt. A lakosság legfőbb foglalkozása a mezőgazdaság, ezen belül is a szőlőtermesztés volt. Itt a lakosság egy jelentős része foglalkozott kézműveséggel is, elsősorban fazekassággal. Emellett működtek tímár, cizmadia, kádár és kovács műhelyek is. Télen az asszonyok legfőbb foglalkozása a teksztílkészítés, vagyis a szövés volt.

A 20. század elején a városban 4 egyházközség működött: ortodox, római katolikus, református és zsidó. A református templom - műemlék - 1476-ban, késő gótikus stílusban épült, Mátyás király rokona, Vingárdi Geréb László püspöksége idején. Az ortodox templom ifjabb Geogrge Stanciu (1863-1926) pap kezdeményezésére, 1893-ban épület, egy korábbi fatemplom helyén. A

római katolikus templom 1905-ben épült. A századelőn az egyházi intézmények mellett még működött a városban egy bank, (*Vulturul*), állami iskola, kórház, könyvtár, bíróság, börtön, gyógyszertár, hotel (*Royal*), kaszinó (aminek épületében jelenleg a kultúrház működik), közfürdő, posta, étterem és több kocsma is. Ugyancsak a város központjában található a többszöri átépítésen átesett Cserey-Fischer féle kastély, ami 1771-ben épült, jelenleg a Városi Múzeum működik benne. A század elején épült lakóházak nem voltak túldíszítettek, de megfeleltek a korszak kényelmi szempontjainak. A házak általában 2 szobából és egy kamrából álltak, építőanyagként pedig vályogot használtak. Kezdetben szalmával fedték őket, s csak később tértek át a cserép használatára. Csak a város központjában emelkedett néhány gazdagabb család lakóháza, ezek téglából épültek és legtöbbször emelettel is rendelkeztek.

Ezen épületek egy része már nem létezik napjainkban, helyükön tömbházak vagy más közintézményeket befogadó épületek állnak. Egyesek közülük nagyobb módosítások nélkül ma is állnak, habár építésük óta több mint egy évszázad telt el. A 20. század első felében az utak nagy része nem volt lekövezve, ami esős időszakban nagyon megnehezítette a közlekedést. Az

emberek általában szekerekkel és hintókkal közlekedtek, ritkán lehetett látni egy-egy autót. A hosszabb utazásokhoz a vasutat vették igénybe, ugyanis a város a Nagykároly-Zilah vasútvonal révén mind áru-, mind személyszállításra alkalmas vasúti összeköttetéssel is rendelkezett. Az állomás a város északi részén terült el. Ebben az időszakban piactérként a polgármesteri hivatal előtt lévő teret használták. Itt zajlottak a legfontosabb események, a rendszeres piacok, városi összejövetelek, ünnepségek, amik a város életét élénkítették.

Egy város egykori arculata csak hasonló, a szemet és szellemet felderítő fényképek kiállításával válhat életszerűvé. Ezen kiállítás-katalógus 33 - középületeket, lakóházakat, utcárészleteket bemutató - képet tartalmaz, kis darabkákat Tasnád több évszázados múltjából, amit két, a jelenlegi városról készült légi felvétel egészít ki.

SCURT ISTORIC

Etimologia denumirii orașului Tășnad este destul de nuanțată întrucât nu s-au găsit documente oficiale care să se pronunțe consecvent în acest sens. Istoricul Petri Mor, referindu-se la topicul Tășnad, în monumentala sa lucrare intitulată „*Szilágy Vármegye Monographiája*”, publicată la Budapesta în patru volume, în anii 1901 - 1904, încearcă să-l explice și să-l argumenteze, într-o primă variantă, pornind de la realitățile geografice ale locului, respectiv de la arealele umede din lunca Cehalului unde trestia (*nád*, în maghiară) crește dezvoltă în cuvetele acoperite de ape în perioadele ploioase formând adevarate lacuri (*tó*, în aceeași limbă). Rezultă astfel un cuvânt compus, *Tó-s-nád*, semnificând *lacul cu trestie*, topic atribuit de localnici zonei din partea sud-estică a localității unde o astfel de formațiune hidrografică și biogeografică ar fi existat în vremurile de demult. Iar prin extrapolare, el a fost atribuit și aşezării edificate pe malurile acestuia.

O altă opinie susținută de același autor face trimitere la o adnotare a notarului Anonimus, al regelui Bela al III-lea, care menționează în Gesta Hungarorum că regele Arpad a trimis în zonă o ceată de călăreți condusă de Tas (Thosu), ce și-a stabilit tabăra lângă un lac cu trestie. Astfel a apărut sintagma *Tasnadja*, denumirea planetei fiind asociată de această dată cu numele conducătorului de oaste și semnificând *trestia lui Tas*.

Ca urmare, topicul de Tășnad, cel mai probabil de origine maghiară (cu trimitere directă la un „loc mlăştinos”) a suferit de-a lungul timpului numeroase adaptări semantice, determinate și de forma lui parțial diferită în limbile română și germană, cum ar fi: "possessio Tasnad" (1246); Tasnad (1279); Thasnad (1299), Oppidum Thasnad (1456), Taschnath (1600); Taschnad (1753); Tosnád, Tesnádu, Tressenberg, Tressenburg (1808); Tasnád (1854), Tășnad (1929).

Tășnadul, a fost atestat documentar pentru prima dată în perioada imediat următoare primei invazii mongole, din anul 1246. Din punct de vedere administrativ, așezarea făcea parte în acele vremuri din comitatul Solnocul de Mijloc (viitorul Sălaj). Mai important este însă statutul său din punct de vedere

a administrației ecclaziastice: Tășnadul a reprezentat, pe tot parcursul evului mediu, centrul vicariatului de după Meseș al Episcopiei Transilvaniei. Întreaga așezare era de altfel în proprietatea episcopului de Transilvania, cu reședința la Alba Iulia.

Importanța statutului său ecclaziastic a imprimat Tășnadului o dezvoltare ascendentă, din punct de vedere economic și al numărului de locuitori, în toată perioada medievală. În 1456 devine *oppidum* (târg), ajungând să reprezinte ceva mai puțin decât un oraș, însă o localitate mult mai importantă decât un simplu sat. Două decenii mai târziu, regele Ungariei, Matei Corvin, acordă episcopului Transilvaniei permisiunea de a construi o cetate din lemn sau piatră pe moșia sa din Tășnad. Despre aspectul sau istoria clădirii sau a fortificației construite nu avem aproape nici un fel de date. Ultima mențiune a "castelului" din Tășnad datează din anul 1563, când se afla în posesia lui Balassa Menyhért.

Tășnadul și domeniul format în jurul acestuia devine una dintre componente ale Principatului Transilvaniei imediat după formarea acestuia, la jumătatea secolului al XVI-lea. În timpul domniei lui Gabriel Bethlen, domeniul este donat de principe fratrei său, Ștefan Bethlen, ajungând pe această cale în

posesia soției acestuia, Széchy Mária. O conscripție mai târzie, din secolul al XVIII-lea, relevă dimensiunile domeniului cu centrul la Tășnad. Aceasta cuprindea un număr de 20 sate, situate în zona vestică a comitatului Solnocul de Mijloc și în comitatul Bihor: Camăr, Almașu Mare, Șumal, Cehal, Cehăluț, Boianu Mare, Doh, Blaja, Malomszeg, Cig, Sărăuad, Giungi, Căuaș, Ghenci, Satu Mic, Țeghea, Săcășeni, Babucza, Măldăia și Bobota.

Tot ca o donație a principelui Transilvaniei, Tășnadul își schimbă din nou proprietarii în anul 1648, ajungând în posesia lui Gheorghe Rákóczi. Acesta și-a construit în localitate o curie din piatră, vizibilă încă în 1742, centru al domeniului economic din zona Tășnadului.

În ceea ce privește viața locuitorilor din zonă, primele date mai complete ne parvin abia din perioada premodernă. Conform statutului său de centru regional, Tășnadul avea un număr mare de locuitori. În 1742, aici locuiau 201 familii, dintre care 35 de familii de nobili. Tradiția școlii din localitate este foarte puternică: aici a funcționat prima școală deschisă după Reforma religioasă în comitatul Solnocul de Mijloc. În timp, până în secolul al XIX-lea, în

oraș s-au deschis școli confesionale aparținând celorlalte culte religioase conviețuitoare: romano- și greco-catolici, izraeliți.

În anul 1779, domeniul Tășnad intră în posesia contelui careian Károlyi Antal. Târgul se transformă în scurt timp într-unul dintre centrele de colonizare a șvabilor, ajunși aici din localitățile vecine. Familiile de șvabi, și apoi cele de evrei stabilite în localitate dinamizează viața economică a Tășnadului, în special în domeniul meșteșugurilor și a comerțului. Târgul devine un important centru al breslelor meșteșugărești care beneficiau deja de o anumită tradiție în zonă. Multe dintre cele mai importante bresle din Tășnad: cele ale olarilor, tăbăcarilor, cizmarilor, curelarilor etc. primesc privilegii importante în anul 1837.

Tășnadul devine, în cursul secolelor XVIII - XIX și începutul secolului al XX-lea, un important centru al mișcării naționale românești. Prima și una dintre cele mai importante personalități culturale din zona Tășnadului este episcopul greco - catolic Grigore Maior (1715-1785), născut la Sărăuad. Oameni de valoare, intelectuali din sfera laică sau ecclaziastică, de origine din satele românești din jurul Tășnadului au adus o contribuție importantă nu doar în

păstrarea conștiinței naționale a românilor sătmăreni, ci și în îmbunătățirea calității vieții acestora. Nu trebuie să-i uităm pe Ioan Pop Suduraru (1792 - 1872), protopop la Sărăuad, participant la Marea Adunare de la Blaj din 1848, memorandistul George Filepp (1823 - 1895), avocat la Tășnad, preotul Băliban Antoniu (1867 - 1947), memorandist și susținător al unirii de la 1918 și mulți alții. În anul 1908, la inițiativa mai multor preoți, avocați, învățători, dar și simpli țărani din zonă, a luat ființă la Tășnad banca „Vulturul”, cu scopul acordării de ajutor finanicar proprietarilor cu spirit întreprinzător și, astfel, impulsionarea vieții economice a orașului și a zonei. Un rol central în această inițiativă l-a avut avocatul dr. Coriolan Șter, una dintre personalitățile cele mai marcante ale vieții economice și politice ale Tășnadului din acea perioadă. Acestea joacă un rol important și în cadrul evenimentului care marchează decisiv primele decenii ale secolului al XX-lea, Unirea Transilvaniei cu România. Ales ca membru al Consiliului național Român din Tășnad, este delegat din partea orașului la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia (1 Decembrie 1918), unde dobândește statutul de membru al Marelui Sfat Național Român.

Tășnadul continuă să-și păstreze statutul de centru de plasă și în perioada următoare integrării Transilvaniei în România. Anii dintre cele două războaie mondiale sunt caracterizați de o dezvoltare economică lentă, dar constantă. Ruptura este provocată de marea conflagrație din 1939-1945, când Tășnadul, odată cu Transilvania de Nord este integrat din nou în Ungaria. În anul 1944, evreii din oraș, însumând aproximativ 800 de persoane, sunt internați în ghetoul din Satu Mare și apoi transportați spre lagărele de exterminare din Polonia. Abia un an mai târziu, după încheierea războiului, este rândul populației șvăbești din Tășnad să fie transportată spre lagărele de muncă din URSS.

După încheierea evenimentelor nefaste ale celui de al doilea răboi mondial, un moment notabil în viața orașului îl reprezintă reforma administrativă din anul 1968, când Tășnadul este integrat în județul Satu Mare. În perioada comunistă, în oraș se înființează unități industriale de prelucrarea lemnului, de construcția mașinilor și de industrie ușoară. În anul 1978, pe teritoriul orașului este descoperit un important izvor de ape termale. Aproape imediat este înființată stațiunea de băi termale, care reprezintă și la momentul actual una

dintre cele mai importante ținte ale turismului balnear din întreaga zonă sătmăreană.

Orașul Tășnad este locul natal al mai multor personalități științifice și culturale de renume internațional, între care se remarcă Bíró Lajos (1856-1931), celebru biolog și etnograf, Nóti Károlyi (1892 - 1954), scriitor de piese de teatru și scenarist, precum și sculptorul Sámuel Keresztesi (1893 - 1794). Amintirea acestor personalități este păstrată de statuile și placa comemorativă ridicate de comunitate în oraș.

ADALEKOK A VÁROS TÖRTÉNETÉHEZ

Tasnád város elnevezésének eredete mai napig sem tisztázott, mivel nem maradt fenn írott forrás, ami megvilágítaná az elnevezés eredetét. Petri Mór történész - az általa írt 4 kötetes monumentális munkájában, a *Szilágy Vármegye Monographiájában*, ami 1901-1904 között jelent meg Budapesten - ad magyarázatot elsőként az elnevezés eredetére, kiindulva a hely földrajzi adottságaiból, ami a Csaholy patak lankján fekszik, ahol a nedves környezet hatására nagy mennyiségen termelt nád, míg az esősebb évszakokban a nagy mennyiségi víz miatt összefüggő vízzel borított területek jöttek létre, ahol ideiglenesen több tó is kialakult. Véleménye szerint mindebből született meg tó-s-nád szóösszetétel (náddal borított tó), amit a település dél-keleti részén élő lakosok adtak a helynek, ahol a régebbi időkben egy ilyen vízrajzi és biogeográfiai adottságokkal rendelkező terület létezett. Emellett elnevezés később kilterjedt s megkapta az itt kialakuló település egészét.

Egy másik vélemény szerint - amit ugyancsak Petri fogalmaz meg - a település neve megtalálható III. Béla jegyzőjének, Anonymusnak a *Gesta Hungarorum*-ában, ami szerint Árpád a térségbe külte Tas (Thosu) vezért, egy csapat lovas élén, akik egy náddal borított tó mellett ütötték fel szállásukat. Eme vélemény szerint innen eredeztethető a *Tasnadja* kifejezés, vagyis a vezér névének kombinálása az illető növénnyel (*Tasnak a nádja*).

Mindezekkel együtt, a feltehetően magyar eredetű Tasnád elnevezés (mocsaras vidékre utalva) több változáson is átesett az idők folyamán, ami jelentkezik román és német elnevezésben is: *possessio Tasnad* (1246); *Tasnad* (1279); *Thasnad* (1299), *oppidum Thasnad* (1456), *Taschnath* (1600); *Taschnad* (1753); *Tosnád*, *Tesnádu*, *Tressenberg*, *Tressenburg* (1808); *Tasnád* (1854), *Tăşnad* (1929).

Tasnád első írásos említése közvetlenül a tatárjárás utáni időkből, 1246-ból származik. A település közigazgatásilag abban az időben Közép-Szolnok (a későbbi Szilágy) vármegyéhez tartozott. Az egyházi közigazgatás szemszögéből fontos státussal bírt: Tasnád a középkor során az Erdélyi Püspökség Meszesen

túli területeinek központja volt. A település és környéke a gyulafehérvári püspök birtokában volt, Tasnád a püspöki uradalom központjaként szolgált.

A közigazgatási, valamint az egyházi státus fontossága miatt Tasnádot a középkor folyamán kiemelkedő fejlődés jellemzette úgy gazdaság, mint népesség szempontjából. 1456-ban, a település mezővárosi (oppidum) rangot nyert el, amely vásártartási joggal is járt. Tasnád ezáltal a városi fejlődés szintje alatt maradt, de sokkal több volt, mint egy egyszerű falu. Két évtizeddel később Mátyás király engedélyezte az erdélyi püspöknek, hogy tasnádi birtokán várat emeljen fából és kőből. Sajnos az ekkor épített erődítménynek sem épületeiről, sem történetéről nem áll a rendelkezésünkre sok forrás. A legkésőbbi adat az itteni várról 1563-ból származik, amikor az a Balassa Menyhért birtokában volt.

A XVI. század közepe táján, az önálló Erdélyi Fejedelemség kialakulása során, Tasnád és a körülötte kialakult uradalom az erdélyi fejedelemség részévé vált. Bethlen Gábor uralkodása idején a tasnádi uradalmat a fejedelem testvére, Bethlen István kapta meg adományként, így került később felesége, Széchy Mária birtokába. Később, 1648-ban, Rákóczi György fejedelem birtokába kerül. Ő épít kőből kúriát a településen, amely még 1742-ben is látható volt, és az

uradalom közigazgatási és gazdasági központjának számitott volt. A Tasnádi uradalom méreteit egy későbbi, a 18. század során keletkezett összeírás érzékelteti: 20 települést foglalt magába, amelyek Közép-Szolnok vármegye nyugati részén, valamint Bihar vármegye szomszédos részén feküdtek. E szerint az uradalomhoz tartozott Kérmer, Kozmaalmás, Somály, Oláhcsaholy, Magyarsaholy, Tasnádbajom, Doh, Tasnádbalázsháza, Malomszeg, Csög, Tasnádszarvad, Gyöngy, Érkávás, Gencs, Érkisfalu, Cégény, Érszakácsi, Bábca, Maladé és Nagyderzsida.

A település és a környék lakosságát illetően a történeti adatok csak az újkor elejétől kezdődő időszakra nyújtanak kielégítő képet. Mint a vidék központi települése, és jogállásából adódóan is, Tasnád jelentős számú lakossággal rendelkezett. 1741-ben 201 család élt itt, közülük 35 nemesi kiváltságokkal bírt. A városbeli oktatásnak is nagy hagyományai vannak: itt működött Közép-Szolnok vármegye legkorábbi iskolája, amelyet a reformáció után hoztak létre. Idővel, a 19. század során a többi, a római- és görög katolikus, valamint az izraelita felekezet is létrehozta a maga iskoláit.

1779-ben a tasnádi uradalom Károlyi Antal gróf birtokába került. Az addigi mezőváros rövid időn belül a sváb betelepülők célpontjává vált, akik a szomszédos falvakból költöztek ide. A Tasnádra betelepült svábok mellé, később zsidó családok is érkeztek. Mindkét közösség jelentős szerepet játszott a város gazdasági életében, leginkább a kézműiparban és a kereskedelemben. A mezővárosban céhek is szerveződnek, annál is inkább, mivel a kézművességnak jelentős hagyománya volt a településen. 1837-ben több tasnádi céh, így többek közt a fazekas, a tímár, a csizmadia és a szíjgyártó céh, kapott jelentős kiváltságokat.

A XVIII. és XIX. század fordulóján, Tasnád a román nemzeti mozgalom jelentős központjává vált. A környék falvaiból származó román nemzetiségű értelmesiek és egyházi személyiségek nemcsak hozzájárultak a Tasnád környéki és a szatmári románok nemzeti érzületének ébrentartásához és jogaiak érvényesítéséhez, hanem nagyban hozzájárultak életvitelük javításához is. Kiemelkedik közülük Grigore Maior (1715-1785) püspök, aki Tasnádszarvad szülötte volt. Nem feledkezhetünk meg Ioan Pop Suduranu (1792-1872) szarvadi esperesről, aki 1848-ban résztvett a balázsfalvi Nagy Nemzetgyűlésen, a

memorandista mozgalom tagjáról George Filepp (1823-1985) tasnádi ügyvédről, Băliban Antoniu (1867-1947) papról, aki támogatta az 1919-as egyesülés létrejöttét, illetve sok más, hasonlóan jeles személyiségről. 1908-ban több pap, ügyvéd, tanító de egyszerű, környékbeli paraszt-gazda kezdeményezésére létrejött Tasnádon a *Vulturu*/bank, azzal a céllal, hogy pénzhitellel támogassa a helyi vállalkozókat, és ezáltal lendületet adjon a város és a környék gazdasági életének. Tasnád több jelentős, nemzetközileg is elismert tudományos és kulturális személyiség szülővárosa. Közülük kiemelkedik Coriolan Șter (1879-1924) ügyvéd és politikus, a tasnádi Román Nemzeti Tanács tagja, a várost küldötte a gyulafehérvári Nagy Nemzetgyűlésen (1918 december 1). Ugyancsak Tasnád szülötte Bíró Lajos (1856-1931) természettudós és néprajzkutató, valamint Keresztes Sámuel festőművész is. Emléküket a város közterein és parkjaiban a közösség által emelt szobrok őrzik.

Tasnád járási központ maradt a Romániával való egyesülés után is. A két világháború közötti időszakot lassúbb, de kiegyensúlyozott fejlődés jellemzte. A törést az 1939-1945 közötti világégés hozta, amikor Tasnádot Észak-Erdéllyel együtt ismét Magyarországhoz csatolták. 1944-ben a mintegy 800 fős

zsidó közösséget a szatmárnémeti gettóba internálták, majd koncentrációstáborokba szállították. Mindössze egy év múlva a tasnádi sváb lakosságra is sor került, őket a Szovjetunió munkatáboraiba deportálták.

A második világháború keserű évei után újabb fordulatot Tasnád életében az 1968-as közigazgatási reform jelentett, amikor Szatmár megyéhez csatolták. A kommunizmus évei alatt több ipari egységet is létrehoztak a városban, köztük jelentősebbek a fa- és gépipari, valamint a könnyűipari vállalatok. 1978-ban a város területén jelentős hozamú termálvízforrást fedeztek fel. Szinte azonnal egy termálfürdőt hoztak létre, amely mára már Szatmár megye első számú turisztikai célpontjává nőtte ki magát.

Tasnád több, nemzetközileg is elismert tudós és művész szülőhelye is egyben, akik közül megemlítjük: Bíró Lajos (1856-1931) biológust és néprajzkutatót, Nóti Károly (1892-1954) színműírót, valamint Keresztesi Sámuel (1893-1994) szobrászt. Ezen emberek emlékét a város lakossága által emeltetett szobrok és emléktáblák őrzik.

Bibliografie:

Ardelean Ioan, *Oameni din Sălaj (Szilágysági emberek)*, Zalău, 1938

Deaconu, Anca, Kinces, Diana, *Oameni ai Tășnadului (Tasnádi Személyiségek)*, Satu Mare, 2012

Engel Pál, *Magyarország világi archontológiája 1301-1457. Középkori magyar genealógia (Arhondologie laică a Ungariei 1301-1457. Genealogia Ungariei medievale)*, 2001

Nagy Iván, *Magyarország családai (Familiile Ungariei)*, vol. I-XII, Pest, 1857-1868

János Németi, *Repertoriul arheologic al zonei Careiului (Nagykároly vidékének régészeti repertóriuma)*, Bucureşti, 1999

Petri Mór, *Szilágy vármegye monográfiája (Monografia comitatului Sălaj)*, Zilah, 1902

Schematismus venerabilis cleri dioecesis Szamosujvariensis graeci ritus catholicorum pro anno a Christo nato 1886, Szamosujvarini, 1886

Szőcs Péter Levente (coord.), *Arhitectura ecleziastică din Satu Mare. Szatmár egyházi építészete. Ecclesiastical Architecture of Satu Mare*, Satu Mare, 2007

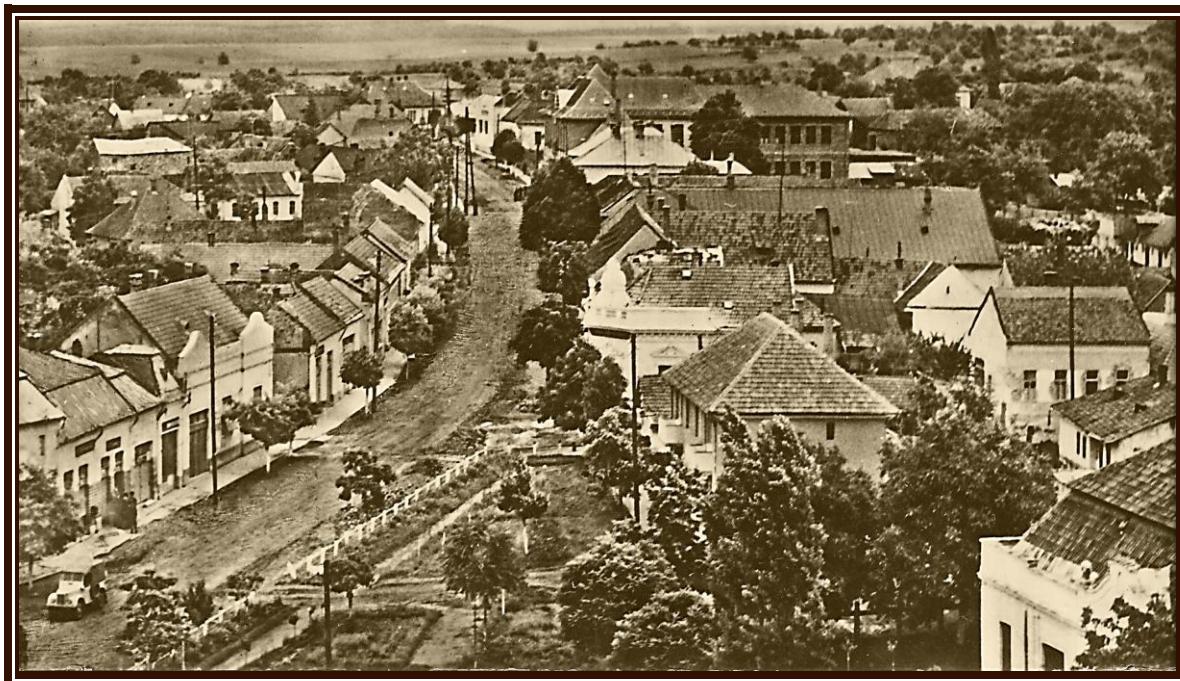
Dionisie Stoica- Ioan P. Lazăr, *Schiță monografică a Sălagiului (A Szilágyság vázlatos monográfiája)*, 1908

Vályi András, *Magyar országnak leírása (Descrierea geografică a Ungariei)*, vol. I-III, Buda, 1796

Várady József, *Királyhágómellék református templomai I, A Nagybányai, Nagykárolyi, Szatmári, Szilágysomlyói, Zilahi egyházmegyék (Bisericile reformate ale Episcopiei de Piatra Craiului I. Protopopiatele Baia Mare, Carei, Satu Mare, Șimleu Silvaniei, Zalău)*, Debrecen, 2004

Strada principală. Detaliu
Fő utca. Részlet

Vedere generală
Látkép

4 Tăsnăd — Piach

Piața centrală
Központi park

Strada principală. Detaliu
Fő utca. Részlet

Strada principală. Detaliu
Fő utca. Részlet

Hasnád — Főutcai részlet

Strada principală. Detaliu
Fő utca. Részlet

Strada principală. Detaliu Hotel Royal
Fő utca. Royal Hotel

Hotel Royal
Royal Hotel

Üdvözlet Tasnádról.

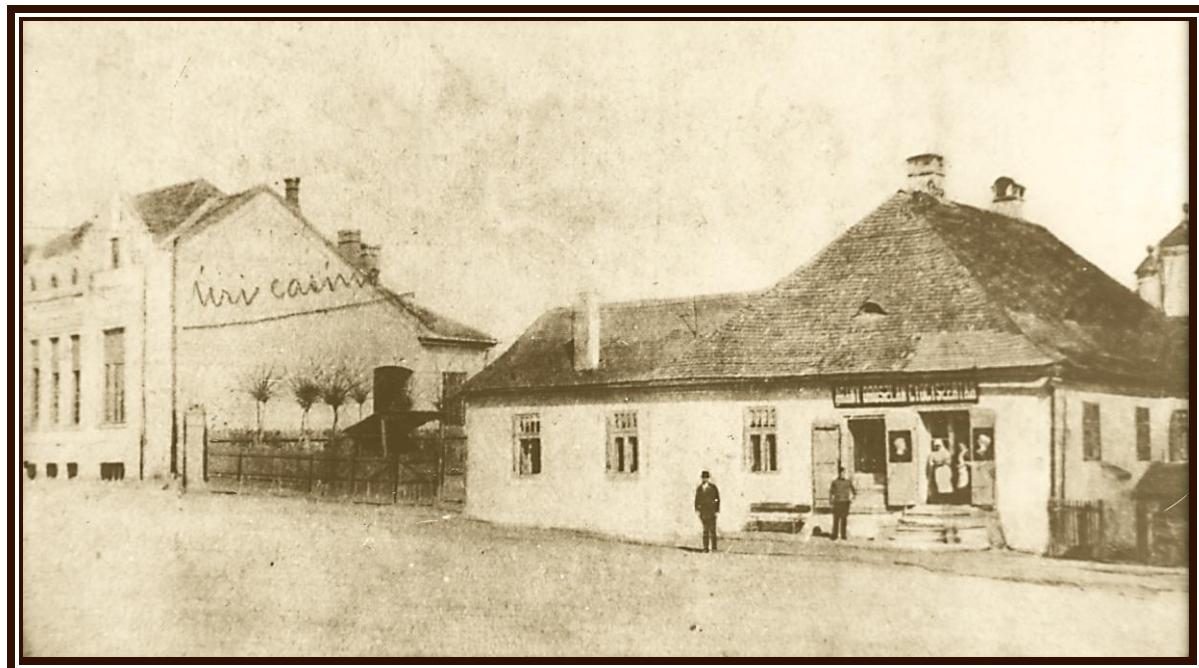
Fő-utca

Strada principală. Spitalul Crucea Roșie
Fő utca. Vöröskereszt kórház

Strada principală. Detaliu
Fő utca. Részlet

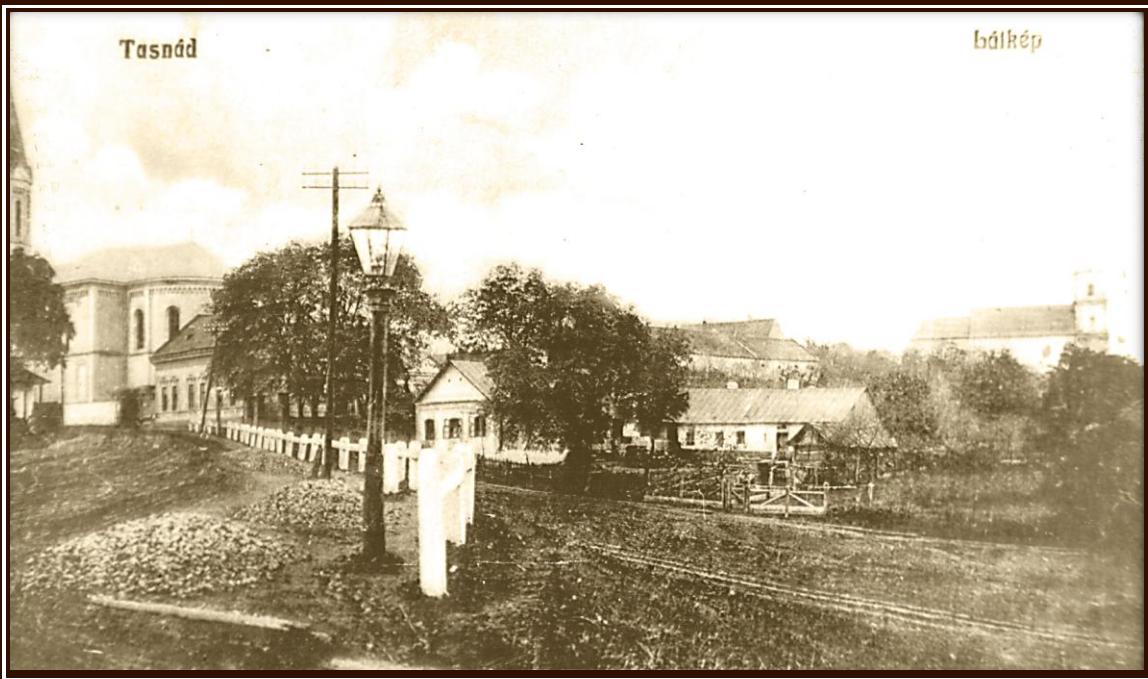
Strada principală. Detaliu Cazinou (azi Casa de Cultură) și Farmacia
Fő utca. Részlet a Kaszinóval (ma Kultúrház) és a Gyógyszertárral

Strada Principală. Detaliu
Fő utca. Részlet

Tasnád

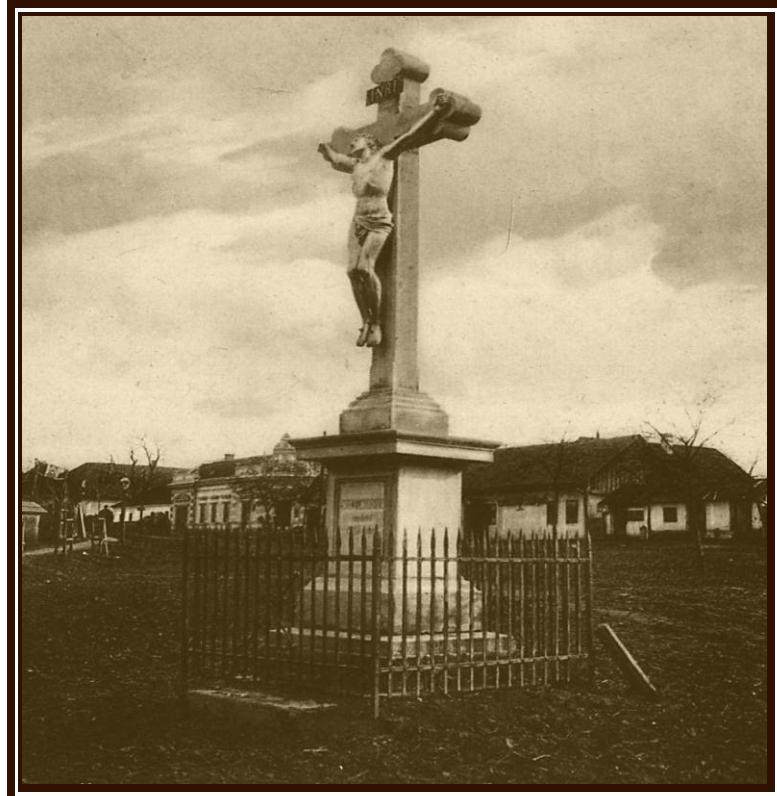
bálikép

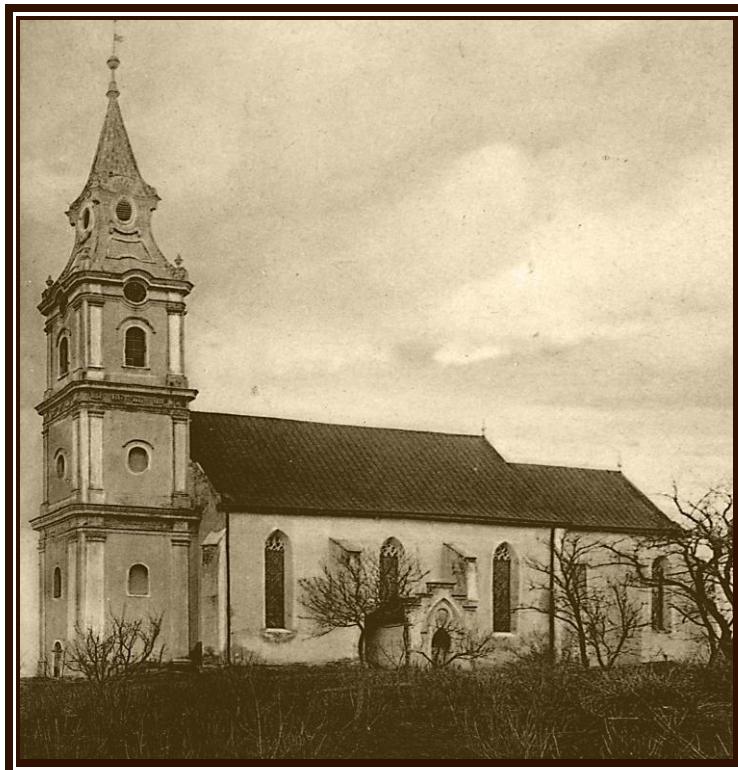
Vedere generală
Látkép

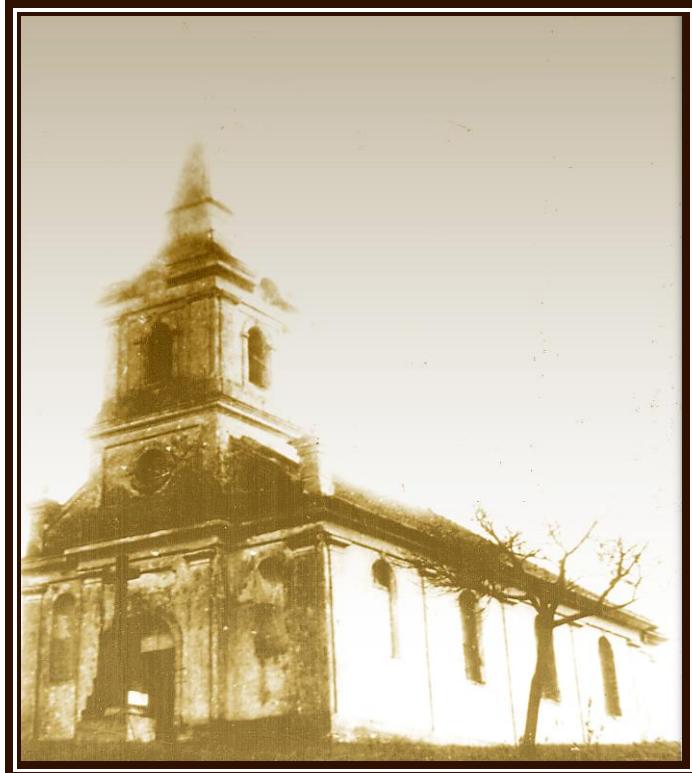
Vedere generală
Látkép

Piața centrală
Központi park

Biserica reformată
Református templom

Vechea biserică ortodoxă
Az egykori ortodox
templom

Tasnád

Róm. kath. templom

Biserica romano-catolică
Római katolikus templom

*Sinagoga
Zsinagóga*

Strada Principală. Detaliu
Fő utca. Részlet

Tasnád — Községháza és Állami iskola

Primăria și Școala de Stat
Polgármesteri hivatal és Állami iskola

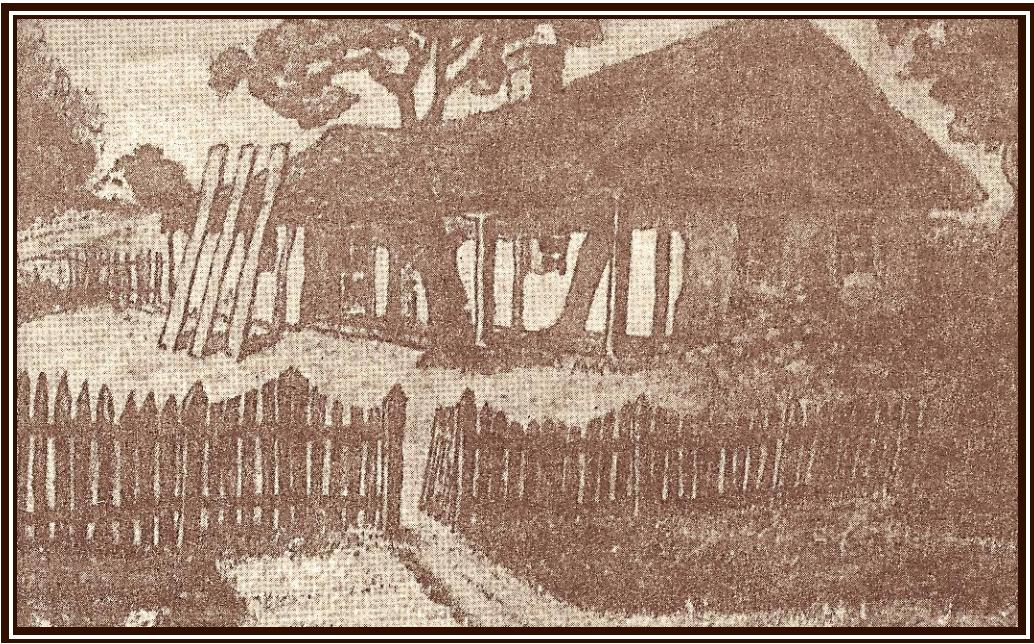

Fosta clădire a
primăriei (fost sediu
de bancă și notariat)

A Polgármesteri
hivatal egykori
épülete (korábban
bank és közjegyzői
székhely)

Casa sculptorului Sámuel Keresztesi
Sámuel Keresztesi szobrász háza

Casa părintească a lui Bíró Lajos
Bíró Lajos szülőháza

Castelul Cserey - Fischer (azi Muzeul Orășenesc Tășnad)
Cserey - Fischer kastély (ma Tasnád Városi Múzeum)

Clădirea în care a funcționat Banca Vulturul și mai apoi Banca Agricolă
Az egykorú Vulturul Bank, később a Mezőgazdasági Bank székhelye

Clădirea liceului
A líceum épülete

Case particulare (strada Dealul Pisicii)
Lakóházak (Macskahégy utca)

Strada Principală. Detaliu (1904)
Fő utca. Részlet (1904)

Construirea parcului
A park kialakítása

Inaugurarea parcului
A park felavatása

Vedere generală
Látkép

Vedere generală
Látkép

Fotografie aeriană recentă
Légi felvétel a mai városról

Fotografie aeriană recentă
Légi felvétel a mai városról